

VAN DE REDAKTIE

Het voor u liggende nummer van het Natuurhistorisch Maandblad is het laatste dat onder de supervisie van de heer Leon Veugen werd samengesteld. Op 16 oktober vertrekt hij (weer) naar Australië. Twee jaar heeft hij het eindredakteurschap op zich genomen. Eindredakteur, een omschrijving die hij beter vond passen bij zijn aandeel in de redactie dan hoofdredakteur. Immers, zijn taak was het om de resultaten van redactievergaderingen tot een goed einde te brengen: verslagen verzamelen, artikelen zetklaar maken, kopy laten zetten, corrigeren, contact houden met de auteurs, een deel van de lay-out verzorgen en zorgen voor de finishing touch. Het resultaat is een o.i. fris en gevarieerd Maandblad geweest dat er zonder de inzet van Leon Veugen stellig anders had uitgezien. Vakman als hij is, wist hij ook op de drukkerij onze wensen in vaktechnische termen te vertalen en door te geven. Binnen het Genootschap en binnen de muren van het Natuurhistorisch Museum is hij in korte tijd een bekende en gewaardeerde verschijning geworden. We zullen zijn aandeel in de totstandkoming van het Maandblad stellig missen maar proberen op dezelfde voet door te gaan. Vanaf deze plaats willen we Leon Veugen bedanken voor de stimulerende en prettige samenwerking en hem veel succes wensen in Australië.

VERSLAGEN VAN DE MAANDELIJKSE BIJEENKOMSTEN

Te Maastricht 4 september 1980

Het wordt in de Kring Maastricht al een goede gewoonte om na de vakantie zelfgemaakte dia's mee te nemen van planten en dieren ontmoet op een moment dat men er alle tijd voor had om er eens goed voor te gaan zitten.

Maar voor de pauze werd er vooral toch aandacht besteed aan diverse waarnemingen met oog en oor. De heer van Mourik bracht een Maretak mee die hij in de Jura gevonden had op een Zilverspar. Hij vond

hem op 31-7-1980 in de Franse Jura op de weg van Morteau naar Besançon (route D of N 461, de afslag D 41 in; op de kaart is dezelfde weg met D of N aangegeven). Op 12 km ten noorden van Morteau ligt de Roche du Prêtre. Deze geeft uitzicht op een smal en zeer diep dal met zeer steile wanden (300 m.). In de kop van een met grijze korstmossen bedekte spar zag hij een lichtgroene plek die leek op vogellijm. Door de kijker bleek dat er langs de steile wanden nog meer Maretakken in sparren zaten onbereikbaar door de bijna loodrechte wanden. Langs een smal pad dat naar beneden ging naar de vele bronnen onder in het dalletje (Cirque de Consolation) waren hier en daar sparren gekapt van 15 tot 25 meter lang. Na lang zoeken met de kijker bleek er in een van de zware afgekapte takken ook een *Viscum* te zitten.

Deze is na een moeizame klimpartij als bewijs mee naar ons Museum genomen.

Verder in de omgeving buiten het dal waren er geen Maretakken te zien.

De heer Van Mourik had de Maretak voorlopig gedetermineerd als *Viscum album* L. en de Zilverspar als *Abies nordmanniana* (Steven). Op de spar ontbraken de kegels, althans hij had ze niet direkt kunnen vinden.

De heer Kemp merkte op dat het belangrijkste kenmerk bij Zilversparren is, dat er onder de boom nooit kegels te vinden zijn, omdat de kegelschubben afzonderlijk afvallen en de spil blijft staan. Bovendien zitten de kegels alleen boven in de top van de zilverspar. Als standplaats noemde hij van de *Abies nordmanniana* nog de Zilverspar bij de dikke Beuk in het stadspark van Maastricht. Verder de *Abies procera* in het park in Geleen en merkte op dat nog meerdere zilversparstandplaatsen geïnventariseerd waren door de bomenstudiegroep.

De Graaf merkte op dat onze Maretak, de subsp. *album* alleen op loofbomen voorkomt en dat het hier de ondersoort *Viscum album abietis* betreft die bekend is uit Centraal en Zuid-Europa.

Als mededeling had de heer Kemp nog een waarne-

ming van een paartje Kuifeend (*Aythya fuligula*) op donderdagavond 3-7-80, zondagmiddag 13-7 en maandagavond 14-7-80, op het water van de Havenkom ten N. van de Statensingel in Maastricht. Vroeger was het voorkomen van de Kuifeend in Zuid-Limburg een grote zeldzaamheid en zeker een paartje in de broedtijd in de stad.

D. de Graaf meldde de waarneming van 6 Zwarte ooievaars op 23 juli 1980 boven zijn tuin in Daalhof Maastricht. De heer Otten had een Zwarte wouw waargenomen in Duitsland in de buurt van Kohlscheid waarvan door de mensen in de omgeving verteld werd dat hij voortdurend fourageerde bij de forellenvijver ter plaatse, waar hij levende forellen ving. Voor hem was dit nieuw omdat de Zwarte wouw altijd aangemerkt wordt als aaseter.

Naar aanleiding van een artikel in de krant over de studiegroep herpetologie van ons Genootschap vroegen enkele leden zich af, of het verstandig was om aan het voorkomen van kwetsbare dieren zoals de Boomkikker publiciteit te geven. Ook het artikel in ons Maandblad kan tot een extra bedreiging leiden, namelijk een toenemend bezoek aan een dergelijk gebied met daarbij vangactiviteiten door zogenaamde 'liefhebbers' die deze dieren in hun terrarium willen houden. In de discussie bleek dat natuurliefhebbers regelmatig met het volgende dilemma te kampen hebben: niet publiceren heeft vrijwel zeker tot gevolg dat het biotoop verdwijnt door onbekendheid met de aanwezigheid van deze dieren, waarmee de hele populatie ongemerkt wordt uitgeroeid; wél publiceren leidt misschien tot beschermende maatregelen door de overheid waardoor misschien het biotoop in stand wordt gehouden. Daar tegenover staat dat de soort bedreigd wordt door wegvangen. Ook door recreatie kan de soort uitgeroeid worden, omdat ook daardoor een biotoop zeer ongunstig beïnvloed kan worden.

Unaniem is men van mening dat het zeer zinvol is om met name de boomkikkerstand in de gaten te houden. Het betreft een diersoort die zeer kwetsbaar is en reeds bij geringe verslechtering van het biotoop

sterk in aantal achteruit gaat. De gekonstateerde populatie is daarbij nog van nationaal belang, want het is vrijwel de enige resterende redelijk goede populatie in Nederland. Dit geeft wel aan hoe sterk de natuur in ons land achteruit gegaan is in kwaliteit. Door de aanwezigheid van de complete staf van het bijenteelt consulentenschap in Hilvarenbeek kregen de aanwezige imkers onder de leden de gelegenheid een aantal specifieke bijenproblemen aan deze deskundigen voor te leggen. Zij waren immers op bezoek in Zuid-Limburg om zo mogelijk alle bijenvolken te onderzoeken op de beruchte mijtziekte waarvan enkele haarden bekend waren. Het was ongetwijfeld de heer Henseld die zijn collega's naar onze bijeenkomst had meegenomen en hij kreeg dan ook de kans om uitvoerig de verschillende functies van de bijen in de natuur toe te lichten, functies die veel verder gaan dan de aangetoonde economische waarde die het imkeren heeft voor tuinbouw en fruitteelt. Ook het voortbestaan van vele zeldzame planten in de natuur is alleen mogelijk als er voldoende insecten zijn die zorgen voor bestuiving en het zijn vooral de bijen die daarin de grootste rol spelen. Belangrijk is ook de signaalfunctie van bijen ter bescherming van ons milieu. Zo worden verkeerde bespuitingen door de imkers direkt gekonstateerd, omdat bijen daar zeer gevoelig voor zijn en vaak plotseling massaal sterven als gevolg van verkeerd gebruik van insecticiden bijvoorbeeld. Een telefoontje naar de AID te Tilburg is voldoende om onmiddellijk een onderzoek in te stellen, zowel naar de oorzaak van de plotselinge sterfte als de herkomst van eventuele vergiftiging.

Wat bijna niemand schijnt te weten is, dat het bijvoorbeeld verboden is om op bloeiende planten te spuiten. Ook het spuiten van wegbermen is verboden. Bij konstatering van dergelijke zaken is het ook gewoon een plicht om de Algemene Inspectie Dienst in Tilburg op te bellen, waarna een onderzoek volgt. Hoewel het bijenhouden weer in opkomst is, gaat het toch nog niet al te best met de bijen. Vooral door de toenemende handel in bijenvolken en de gemak-

kelijke verplaatsbaarheid wordt de besmettelijke mijtziekte in de hand gewerkt. In Nederland bestaan er gelukkig goede voorzieningen om deze ziekte rigoreus te bestrijden. Bij konstatering van deze ziekte worden de betreffende volken op deskundige wijze afgemaakt en wordt de imker schadeloos gesteld. Ook is het wettelijk mogelijk een vervoersverbod in te stellen in een bepaald gebied. Helaas ontbreken dergelijke wettelijke voorzieningen in de ons omringende landen, waardoor met name Zuid-Limburg een kwetsbaar gebied is.

Naast de gewone mijtziekte is door toedoen van de mens een nieuwe mijtziekte in Europa ingevoerd, de faroamijt. Deze is veel ernstiger en verbreidt zich met name in Duitsland vrij snel. 'Geneesmiddelen' baten niet omdat er snel een soort immuniteit ontstaat bij de mijten tegen deze middelen.

Na de pauze vertoonden zowel de heer Kemp als de heer Jansen mooie dia's. De heer Kemp had enkele zeer fraaie landschapsfoto's uit onze eigen omgeving meegebracht. Uit zijn toelichting bleek duidelijk hoe nauwgezet hij onze omgeving bestudeert en zeer zorgvuldig werkt aan gedegen documentatiemateriaal. Onmiskenbaar hebben vooral bomen zijn grote belangstelling en wij werden dan ook getraceerd op enkele bijzondere exemplaren die de meesten van ons onbekend waren.

De heer Jansen had een uitvoerige diaserie van diverse planten die hij en zijn echtgenote in Griekenland hadden gezien. Zijn belangrijkste vraag aan ons was eigenlijk: help mij eens met het thuisbrengen van deze voor mij vreemde planten. Ook voor de andere leden bleek dat niet eenvoudig al werd menige plant na uitwisseling van suggesties van naam voorzien. De orchideeën bleken echter nogal wat determinatieproblemen op te leveren. Misschien is dit onderwerp wel iets om een hele avond aan te wijden.

Summary

At monthly meeting observations by members were reported and discussed.

UIT DE FLORA VAN LIMBURG

Waarnemingenrubriek van de Plantenstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap onder redactie van D. Th. de Graaf, Natuurhistorisch Genootschap, Bosquetplein 6-7, Maastricht, tel.: 043-13671.

Botrychium lunaria (L.) Sw. **Maanvaren.** In een kalkhelling te Wylre, hok 62-23, W. Simons & P. Grooten, 23-6-'80.

Bunium bulbocastanum L. **Aardkastanje.** Te Ubachsberg in hok 62-24, W. Simons & P. Grooten, 21-6-'80.

Campanula rapunculus L. **Rapunzelklokje.** Langs asfaltweg te Beutenaken in hok 62-32 en langs landweg te Gronsveld/Ryckholt in hok 61-38, C.C.M. Coolsma, augustus '80.

Centaurea scabiosa L. **Grote centauri.** Te Wylre in hok 62-23, W. Simons & P. Grooten, 23-6-'80.

Cerastium pumilum Curt. **Dwerghoornbloem.** Tenminste drie exx., opvallend door zwarte klierharen op perron station Bunde in hok 61-18-25*, R. van de Ham, 7-6-'80.

Chrysosplenium alternifolium L. **Verspreidbladig goudveil.** In bronbos achter kasteel Obbicht in hok 60-31 samen met *C. oppositifolium* L., Paarbladig goudveil, Sjaak Gubbels & H. Kerp, 15-5-'80.

Cirsium oleraceum (L.) Scop. **Moesdistel.** Vele exx. op enkele plaatsen langs bosrand te Ulestraten-Waterval in hok 62-11-33*, J. Cortenraad, 27-7-'79; te Voerendaal in hok 62-13, W. Simons & P. Grootte, 12-6-'80.

Claytonia siberica L. te Epen bij toegang naar Onderste bos in hok 62-43, C.D. van Oosten, 10-5-'80.

Colchicum autumnale L. **Herfsttijloos.** 20 exx. in hellingbosje op middendeel Keerderberg in hok 62-21, Jo Heynen & W. v.d. Coelen, 5-5-'80; meer dan 60 exx. in weilanden langs de Maas in hok 61-38, W. Ganzevles, 18-4-'80; ± 80 exx. bij Dorrenweg in Savelsbos in hok 62-31, W. Ganzevles en W. v.d. Coelen, 22-4-'80; langs noordoever van de Geul in hok 62-11 minimaal 110 exx., W. Ganzevles en W. v.d. Coelen, 9-4-'80; ± 40 exx. in Cannerbos in hok 61-38, H. Poels, 28-3-'80; meer dan 80 exx. langs bosweg tussen Kanjel en Julianakanaal in hok 61-18, W. v.d. Coelen, 1-4-'80; tussen vijvers en broekland van Marienwaard in hok 61-18, april '79, wg. stinseflora; 300 exx. te Marienwaard in hok 61-18, vogelwerkgroep Meerssen, 15-5-'80; op vochtig terrein op de Grote Heide te Venlo in hok 52-57, Sjaak Gubbels & Hans Kerp, 8-8-'76.